

Erfgoed
Gelderland

Onderzoek leden coöperatie
Erfgoed Gelderland DEEL 4:
gevolgen coronacrisis
Februari/maart 2021

Samenvatting: moedig standhouden in onzekere winter

In samenwerking met de Provincie Gelderland peilt Erfgoed Gelderland periodiek de gevolgen van de coronacrisis. Hierbij ligt de focus op hen die het hardst getroffen worden door de coronacrisis, namelijk de musea, opengestelde monumenten en andere leden met een publieksfunctie. Door hun noden te blijven monitoren, kunnen we adequaat blijven inspelen op de behoeften die er zijn. Dit is het vierde onderzoeksverslag in deze reeks.

Vooralsnog weet het overgrote deel van de publieksgerichte instellingen de crisis nog het hoofd te bieden. Het merendeel geeft aan dat de exploitatie nog niet in gevaar komt. De respondenten hebben een beroep kunnen doen op diverse subsidies en noodfondsen, onder andere van de Rijksoverheid, de Provincie Gelderland, hun gemeente, het Mondriaan Fonds en het Kickstart Cultuurfonds.

Desalniettemin vormen de onzekerheid rondom de heropening en meer in het algemeen een gebrek aan perspectief, de grote knelpunten voor de respondenten. Het is immers lastig om tentoonstellingen te plannen wanneer je niet weet wanneer het publiek weer welkom is. Ook de wetenschap dat de heropening niet zaligmakend zal zijn, houdt de gemoederen bezig. Met name grotere musea met hoge bezoekersaantallen, zitten met de anderhalvemetermaatregelen al snel aan hun maximale capaciteit. En ook (lucratieve) groepsbezoeken zitten er voorlopig nog niet in.

Het betrokken en gemotiveerd houden van de vrijwilligers is een belangrijk aandachtspunt dat in iedere enquête terugkomt. De coronaomstandigheden maken het nagenoeg onmogelijk om elkaar fysiek te ontmoeten en vrijwilligers lopen het risico uit beeld te verdwijnen. Het merendeel van de respondenten onderhoudt telefonisch en digitaal contact met de vrijwilligers, maar het blijft lastig inschatten wie er straks weer aan het werk willen gaan en wie niet. De termijn waarop de deuren weer geopend mogen worden én het tempo waarin de oudere vrijwilligers gevaccineerd zullen worden, spelen hierbij een rol.

Opzet van het onderzoek

Eind januari is er een vierde corona-enquête uitgezet onder de leden van coöperatie Erfgoed Gelderland. Net als bij de tweede en derde enquête, zijn ook ditmaal enkel instellingen met een publieksfunctie benaderd. De enquête is uitgezet bij 121 instellingen, waarvan er 92 gereageerd hebben, ofwel 73% van de leden met een (toeristische) publieksfunctie. Veruit het grootste deel hiervan identificeert zich als museum, enkele zijn ook monument of cultuurhistorische organisatie.

Museum	86,90%	73
Historische vereniging	7,14%	6
Monument	15,48%	13
Archief of bibliotheek	3,57%	3
Archeologie	1,19%	1
Cultuurhistorische organisatie	8,33%	7
Anders	8,33%	7
Totaal *		91

* Veel organisaties hebben een hybride vorm, zij zijn zowel museum als historische vereniging, of museum en archief of bibliotheek. Vandaar dat alle categorieën vertegenwoordigd zijn in deze lijst. De percentages komen dus niet op 100% uit en het totale aantal organisatietypen is hogere dan het aantal respondenten.

Vraag 1: Hoe heeft het betaalde personeelsbestand zich de afgelopen maanden ontwikkeld? (92)

Dat is toegenomen	1%
Dat is ongeveer gelijk gebleven	51%
Dat is afgenomen, maar staat los van COVID-19	7%
Dat is afgenomen als gevolg van COVID-19	11%
N.v.t.	30%
Totaal	100%

Vooralsnog heeft corona bij de helft van de respondenten geen effect op de ontwikkeling van het personeelsbestand. Ongeveer een tiende geeft aan dat het personeelsbestand is geslonken door corona. Uit de toelichtingen blijkt dat het dan vaak gaat om mensen die een tijdelijk contract hadden, of van wie de werkzaamheden vrijwel uitsluitend met het publiek te maken hadden (zoals receptie- en horecamedewerkers). Bij een derde van de respondenten is de kwestie niet van toepassing omdat zij uitsluitend met vrijwilligers werken.

Vraag 2: Hoe heeft het vrijwilligersbestand zich sinds de vorige enquête in september ontwikkeld? (92)

Er zijn meer vrijwilligers bijgekomen	5%
Het aantal vrijwilligers is ongeveer gelijk gebleven	70%
Enkele vrijwilligers zijn weggegaan	23%
Veel vrijwilligers zijn weggegaan	2%
Totaal	100%

Ook het aantal vrijwilligers is bij de meeste respondenten ongeveer gelijk gebleven. Bij een kwart is sprake van het vertrek van enkele vrijwilligers; bij een tweetal instellingen zijn veel vrijwilligers weggegaan. Hier staat tegenover dat er bij een vijftal instellingen juist vrijwilligers bijgekomen zijn.

Vraag 3: Wanneer uw organisatie straks weer publiek kan ontvangen, verwacht u dan meer of minder vrijwilligers nodig te hebben ten opzichte van de situatie vóór corona? (92)

Er is een grotere behoefte aan vrijwilligers	26%
Er is minder behoefte aan vrijwilligers	1%
De behoefte aan vrijwilligersinzet is ongeveer gelijk gebleven	57%
Anders	16%
Totaal	100%

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de behoefte aan vrijwilligersinzet ongeveer gelijk is gebleven. Voor een kwart geldt dat de behoefte aan vrijwilligers groter is geworden. 16% antwoordde met 'anders', hiervan geeft het gros aan dat er veel vrijwilligers in de risicogroep vallen, waardoor ze nog niet aan het werk durven. Deze organisaties hebben dus eigenlijk behoefte aan een grotere en jongere poule om uit te putten. Slechts een enkele organisatie heeft minder behoefte aan vrijwilligers.

Vraag 4: Heeft u goed zicht op uw vrijwilligersbestand? (90)

Ja, er is goed contact met de vrijwilligers die nu niet kunnen komen werken	80%
Nee, doordat de vrijwilligers thuis zitten, is het niet duidelijk wie er straks weer willen komen werken en wie niet	17%
Anders	3%
Totaal	100%

80% van de respondenten heeft goed zicht op het vrijwilligersbestand. 17% geeft aan dat het niet duidelijk is wie er straks wel en niet weer aan de slag willen. Uit de opmerkingen blijft dat er veel moeite gedaan wordt om vrijwilligers betrokken te houden. Zo worden ze regelmatig gebeld en worden er digitale bijeenkomsten georganiseerd.

Vraag 5: Heeft u gebruik gemaakt van digitale middelen (bijvoorbeeld het online tonen van exposities) om online zichtbaar te blijven voor uw publiek? (90)

Ja	59%
Nee	41%
Totaal	100%

Meer dan de helft van de respondenten heeft gebruik gemaakt van digitale middelen om online zichtbaar te blijven voor hun publiek. Toch is dit geen vanzelfsprekendheid; meer dan 41% heeft hier de afgelopen tijd geen gebruik van gemaakt.

Vraag 6: Denkt u deze digitale innovaties ook in de toekomst te blijven inzetten? (90)

Ja	62%
Nee	9%
N.v.t.	29%
Totaal	100%

De meerderheid van de respondenten denkt ook in de toekomst gebruik te blijven maken van digitale innovaties. 38% daarentegen verwacht dat niet te doen.

Vraag 7: Heeft u contact met collega-instellingen om van gedachten te wisselen over de situatie en ervaringen uit te wisselen? (89)

Ja	57%
Nee	43%
Totaal	100%

De meerderheid van de respondenten heeft contact met andere partijen, waaronder Erfgoed Gelderland, regionale collega's, de Museumvereniging en regionale samenwerkingspartners als Visit Veluwe en Achterhoek Toerisme. Opvallend is dat 43% aangeeft niet regelmatig contact te hebben met andere partijen. Er blijkt niet altijd behoefte aan te zijn.

Vraag 8: Is het voortbestaan van uw organisatie in gevaar? (89)

Ja	8%
Nee	92%
Totaal	100%

Ruim negentig procent geeft aan dat het voortbestaan van de organisatie op dit moment niet in gevaar is. Ongeveer één op de tien maakt zich zorgen over het eigen voortbestaan.

Vraag 9: Hoe lang kan uw organisatie deze situatie nog aan? (7)

> 1 jaar	29%
6 maanden tot 1 jaar	42%
< 6 maanden	29%
Totaal	100%

Van de organisaties die bij vraag 8 hebben aangegeven dat het voortbestaan in gevaar is, zijn er twee die het nog langer dan één jaar kunnen uitzingen. Nog eens drie verwachten tussen een half jaar en één jaar in de problemen te komen wanneer de situatie niet verandert. Voor twee respondenten is de situatie nijpend; zij verwachten binnen nu en een half jaar kopje onder te kunnen gaan.

Vraag 10: Welke maatregelen zal uw organisatie treffen wanneer de exploitatie in gevaar komt? (87)

De respondenten opperen uiteenlopende maatregelen om exploitatieproblemen het hoofd te bieden.

Maatregelen bij exploitatieproblemen (meerdere antwoorden mogelijk)	totaal
Nvt/nog niet over nagedacht	26
Besparen (oa door minder programmering en investeringen uit te stellen)	19
Reorganiseren	18
Stakeholders (waaronder de gemeente) mobiliseren	13
Meer subsidies/fondsenwerving	12
Extra sponsors zoeken	5
Alternatieve inkomsten zoeken	4
Collectie elders onderbrengen	4
Lening aangaan (bijvoorbeeld bij Cultuur+Ondernemen)	3
Meer vrienden werven	2
Opheffen organisatie	2
Openingstijden inperken	2
Omgeving mobiliseren	2
Meer bezoekersinkomsten genereren	1
Huur laten kwijtschelden	1
Investeringen uitstellen	1
Meer vrijwilligers werven	1
Goedkopere huisvesting zoeken	1
Reserves aanspreken	1

Vraag 11: Heeft uw organisatie coronasteun gekregen? (85)

Ja	71%
Nee	29%
Totaal	100%

Bijna driekwart van de respondenten heeft coronasteun mogen ontvangen, tegenover ruim een kwart die dat niet heeft.

Vraag 12: Indien 'ja', van welke partijen? (73)

Rijksoverheid	41%	30
Provincie	47%	34
Gemeente	36%	26
Mondriaan Fonds	22%	16
Kickstart Cultuurfonds	18%	13
Overige	19%	14
N.v.t.	16%	12
Totaal *		91

* Veel organisaties hebben van meerdere partijen steun gekregen, hierdoor komt het totaal op meer dan 100%.

In de reacties laten respondenten weten dat sommige aanvragen nog lopen of afgewezen zijn. Ook het vFonds en de Rabobank worden genoemd als verstrekkers van coronasteun.

Vraag 13: Wat ervaart u op dit moment als grootste knelpunt? (84)

Grootste knelpunt (meerdere antwoorden mogelijk)	totaal
Financiën / minder inkomsten	22
Kerntaken niet kunnen vervullen	21
Onzekerheid over heropening	19
Onvermogen om toekomstplannen te maken	19
Vrijwilligers betrokken houden	14
Beperkingen rondom fysieke ontmoetingen	7
Gezondheidsrisico's	6
Ook bij een heropening minder bezoekers en geen groepen kunnen ontvangen	5
Digitale media vergt veel energie	2
Band met publiek behouden	2
Aanpassingen ivm coronamaatregelen realiseren	2
Voldoen aan subsidieverplichtingen of überhaupt geen aanspraak maken op noodsteun	1
Coronaproof jeugdactiviteiten organiseren	1
Continuïteit bedrijfsvoering	1
Onderhoudsachterstand gebouw doordat vrijwilligers niet kunnen komen werken	1

Vraag 14: Heeft u behoefte om met collega-organisaties te sparren over dit knelpunt? (84)

Ja	12%
Nee	44%
Dat doen we al	44%
Totaal	100%

Het overgrote deel van de respondenten bespreekt knelpunten reeds met andere organisaties of heeft hier geen behoefte aan. Ongeveer één tiende geeft aan dit nog niet te doen maar wel te willen. Erfgoed Gelderland bekijkt of zij hier een rol in kan spelen en neemt hiervoor contact op met de betreffende respondenten.